

## Spis treści

|                                          |    |
|------------------------------------------|----|
| Przedmowa do trzeciego wydania . . . . . | 11 |
|------------------------------------------|----|

|                 |    |
|-----------------|----|
| Wstęp . . . . . | 15 |
|-----------------|----|

### ROZDZIAŁ 1

|                                                                     |    |
|---------------------------------------------------------------------|----|
| Protokół dyplomatyczny. Pojęcie, historia, zadania, organizacja . . | 19 |
|---------------------------------------------------------------------|----|

|                                                                     |    |
|---------------------------------------------------------------------|----|
| 1.1. Protokół dyplomatyczny w stosunkach międzynarodowych . . . . . | 19 |
|---------------------------------------------------------------------|----|

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| 1.2. Pojęcie protokołu dyplomatycznego . . . . . | 20 |
|--------------------------------------------------|----|

|                                                            |    |
|------------------------------------------------------------|----|
| 1.3. Źródła i historia protokołu dyplomatycznego . . . . . | 25 |
|------------------------------------------------------------|----|

|                                                                        |    |
|------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.4. Kongres wiedeński i powstanie Protokołu Dyplomatycznego . . . . . | 28 |
|------------------------------------------------------------------------|----|

|                                                      |    |
|------------------------------------------------------|----|
| 1.5. Organizacja Protokołu Dyplomatycznego . . . . . | 30 |
|------------------------------------------------------|----|

|                                                           |    |
|-----------------------------------------------------------|----|
| 1.6. Protokół dyplomatyczny w tradycji polskiej . . . . . | 37 |
|-----------------------------------------------------------|----|

|                                                          |    |
|----------------------------------------------------------|----|
| 1.7. Współczesny polski Protokół Dyplomatyczny . . . . . | 38 |
|----------------------------------------------------------|----|

### ROZDZIAŁ 2

Ceremoniał. Ceremonie oficjalne i państwowe.

|                                                          |    |
|----------------------------------------------------------|----|
| Przebieg i organizacja uroczystości publicznej . . . . . | 43 |
|----------------------------------------------------------|----|

|                         |    |
|-------------------------|----|
| 2.1. Ceremonie. . . . . | 43 |
|-------------------------|----|

|                                   |    |
|-----------------------------------|----|
| 2.2. Ceremonie państwowe. . . . . | 44 |
|-----------------------------------|----|

|                                |    |
|--------------------------------|----|
| 2.3. Żałoba narodowa . . . . . | 49 |
|--------------------------------|----|

|                                  |    |
|----------------------------------|----|
| 2.4. Pogrzeb państwowy . . . . . | 52 |
|----------------------------------|----|

|                                                    |    |
|----------------------------------------------------|----|
| 2.5. Organizacja uroczystości publicznej . . . . . | 55 |
|----------------------------------------------------|----|

|                                  |    |
|----------------------------------|----|
| 2.6. Symbole państwowe . . . . . | 61 |
|----------------------------------|----|

|                                     |    |
|-------------------------------------|----|
| 2.7. Ordery i odznaczenia . . . . . | 68 |
|-------------------------------------|----|

### ROZDZIAŁ 3

|                                                                 |    |
|-----------------------------------------------------------------|----|
| Etykieta, czyli zasady dobrego wychowania na co dzień . . . . . | 79 |
|-----------------------------------------------------------------|----|

|                                              |    |
|----------------------------------------------|----|
| 3.1. Etykieta, czyli dobre maniery . . . . . | 79 |
|----------------------------------------------|----|

|                                                             |    |
|-------------------------------------------------------------|----|
| 3.2. Pojęcia i zasady rządzące dobrym wychowaniem . . . . . | 82 |
|-------------------------------------------------------------|----|

|                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------|----|
| 3.3. Zasady właściwego zachowania dla dobrego urzędnika . . . . . | 92 |
|-------------------------------------------------------------------|----|

## ROZDZIAŁ 4

### Misja dyplomatyczna.

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| Ambasador, szef misji i personel . . . . .                          | 95  |
| 4.1. Przedstawicielstwo dyplomatyczne. . . . .                      | 95  |
| 4.2. Stałe misje dyplomatyczne . . . . .                            | 97  |
| 4.3. Rangi szefów misji dyplomatycznych . . . . .                   | 101 |
| 4.4. Ambasador. . . . .                                             | 105 |
| 4.5. Akredytacja (uwierzytelnienie) ambasadora. . . . .             | 109 |
| 4.6. Ceremonia złożenia listów uwierzytelniających . . . . .        | 112 |
| 4.7. Inni szefowie stałych misji dyplomatycznych. . . . .           | 118 |
| 4.8. Personel dyplomatyczny misji. . . . .                          | 121 |
| 4.9. Paszporty dyplomatyczne, legitymacje<br>dyplomatyczne. . . . . | 123 |

## ROZDZIAŁ 5

### Precedencja.

#### Zasady ustalania pierwszeństwa między państwami i ich przedstawicielami . . . . .

|                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 5.1. Pojęcie precedencji . . . . .                                              | 127 |
| 5.2. Precedencja najwyższych godności w państwie. . . . .                       | 127 |
| 5.3. Precedencja najwyższych stanowisk<br>w Rzeczypospolitej Polskiej . . . . . | 129 |
| 5.4. Przykłady precedencji w innych państwach . . . . .                         | 134 |
| 5.5. Precedencja w korpusie dyplomatycznym. . . . .                             | 148 |

## ROZDZIAŁ 6

### Organizacje międzynarodowe i dyplomacja wielostronna . . . . .

|                                                                                                                             |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 6.1. Specyfika protokolarna organizacji<br>międzynarodowych . . . . .                                                       | 155 |
| 6.2. Stałe przedstawicielstwa dyplomatyczne przy<br>organizacjach międzynarodowych oraz misje<br>tych organizacji . . . . . | 160 |
| 6.3. Precedencja państw w organizacjach<br>międzynarodowych . . . . .                                                       | 163 |
| 6.4. Organizacja Narodów Zjednoczonych . . . . .                                                                            | 164 |
| 6.5. Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego . . . . .                                                                   | 168 |
| 6.6. Rada Europy . . . . .                                                                                                  | 171 |

|                                                                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 6.7. Precedencja państw i naczelnych stanowisk<br>w Unii Europejskiej . . . . .                                                 | 173 |
| 6.8. Precedencja na konferencjach międzynarodowych<br>i spotkaniach wielostronnych, czyli dyplomacja<br>konferencyjna . . . . . | 182 |

## ROZDZIAŁ 7

### Korespondencja.

|                                                                               |     |
|-------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Zasady i formy pisania listów . . . . .                                       | 187 |
| 7.1. Podstawowe zasady korespondencji . . . . .                               | 187 |
| 7.2. Zasadnicze części listu oficjalnego,<br>służbowego i prywatnego. . . . . | 188 |
| 7.3. Układ listu . . . . .                                                    | 192 |
| 7.4. Wstępne i końcowe zwroty grzecznościowe. . . . .                         | 194 |
| 7.5. Wysyłanie listów . . . . .                                               | 199 |
| 7.6. Netykieta, <i>netiquette</i> . . . . .                                   | 200 |

## ROZDZIAŁ 8

|                                                                                                                                              |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Tytułatura w korespondencji i w rozmowie. . . . .                                                                                            | 203 |
| 8.1. Tytułatura. . . . .                                                                                                                     | 203 |
| 8.2. Nazewnictwo państw i tytułowanie ich przedstawicieli . . . . .                                                                          | 206 |
| 8.3. Tytuły stosowane w korespondencji oficjalnej . . . . .                                                                                  | 208 |
| 8.4. Tytułatura w korespondencji oficjalnej. . . . .                                                                                         | 210 |
| 8.5. Tytułowanie w korespondencji i w rozmowie<br>najwyższych przedstawicieli państw<br>(głów państw, szefów rządów i ambasadorów) . . . . . | 210 |
| 8.6. Tytułowanie w korespondencji i w rozmowie<br>najwyższych przedstawicieli duchowieństwa . . . . .                                        | 217 |
| 8.7. Tytułatura arystokracji brytyjskiej . . . . .                                                                                           | 222 |
| 8.8. Tytułatura najwyższych stanowisk i wybranych<br>grup zawodowych w korespondencji polskiej . . . . .                                     | 224 |

## ROZDZIAŁ 9

|                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------|-----|
| Korespondencja dyplomatyczna . . . . .                    | 247 |
| 9.1. Zakres korespondencji dyplomatycznej . . . . .       | 247 |
| 9.2. Forma i styl korespondencji dyplomatycznej . . . . . | 249 |

|                                                                   |     |
|-------------------------------------------------------------------|-----|
| 9.3. Pisma ceremonialne w korespondencji dyplomatycznej . . . . . | 251 |
| 9.4. Pisma okazjonalne w korespondencji dyplomatycznej . . .      | 269 |
| 9.5. Noty dyplomatyczne . . . . .                                 | 276 |
| 9.6. Pełnomocnictwa . . . . .                                     | 290 |

## ROZDZIAŁ 10

|                                                                    |     |
|--------------------------------------------------------------------|-----|
| Wizytówki . . . . .                                                | 301 |
| 10.1. Rodzaje wizytówek . . . . .                                  | 301 |
| 10.2. Forma i wygląd wizytówki . . . . .                           | 302 |
| 10.3. Wizytówka jako złożenie wizyty . . . . .                     | 305 |
| 10.4. Wizytówka jako forma korespondencji . . . . .                | 306 |
| 10.5. Wizytówka jako identyfikacja rozmówcy . . . . .              | 308 |
| 10.6. Wizytówka jako karta przesyłowa lub zawiadamiająca . . . . . | 309 |
| 10.7. Używanie wizytówek we współczesnym świecie . . . .           | 310 |

## ROZDZIAŁ 11

|                                                           |     |
|-----------------------------------------------------------|-----|
| Wizyty zagraniczne. Organizacja i przebieg . . . . .      | 313 |
| 11.1. Znaczenie wizyt w stosunkach międzynarodowych . . . | 313 |
| 11.2. Typy wizyt . . . . .                                | 315 |
| 11.3. Podróże papieskie . . . . .                         | 323 |
| 11.4. Przygotowanie wizyty . . . . .                      | 326 |
| 11.5. Bezpieczeństwo wizyty . . . . .                     | 328 |
| 11.6. Przebieg wizyty zagranicznej . . . . .              | 330 |
| 11.7. Nieformalne powitanie . . . . .                     | 332 |
| 11.8. Przejazd kolumny . . . . .                          | 336 |
| 11.9. Ceremonia powitania głowy obcego państwa . . . . .  | 338 |
| 11.10. Rezydencja gościa . . . . .                        | 344 |
| 11.11. Wymiana upominków, rozmowy delegacji . . . . .     | 345 |
| 11.12. Program wizyty państwowej w Polsce . . . . .       | 349 |

## ROZDZIAŁ 12

|                                                 |     |
|-------------------------------------------------|-----|
| Przyjęcia . . . . .                             | 351 |
| 12.1. Przyjęcia . . . . .                       | 351 |
| 12.2. Wstępne przygotowanie przyjęcia . . . . . | 353 |



|                                             |     |
|---------------------------------------------|-----|
| 12.3. Typy przyjęć . . . . .                | 357 |
| 12.4. Zaproszenia . . . . .                 | 361 |
| 12.5. Typy stołów . . . . .                 | 365 |
| 12.6. Miejsca honorowe przy stole . . . . . | 367 |
| 12.7. Rozsadzanie przy stole . . . . .      | 370 |
| 12.8. Plan stołu . . . . .                  | 377 |

## ROZDZIAŁ 13

|                                                     |     |
|-----------------------------------------------------|-----|
| Przy stole . . . . .                                | 381 |
| 13.1. Nakrycie . . . . .                            | 381 |
| 13.2. Sztućce . . . . .                             | 385 |
| 13.3. Zasady zachowania przy stole . . . . .        | 386 |
| 13.4. Podawanie, serwis . . . . .                   | 388 |
| 13.5. Kolejność i dobór dań . . . . .               | 393 |
| 13.6. Wybór win . . . . .                           | 395 |
| 13.7. Podstawowe wiadomości o winach . . . . .      | 397 |
| 13.8. Dobór win do typu dań . . . . .               | 403 |
| 13.9. Sposób jedzenia szczególnych potraw . . . . . | 406 |
| 13.10. Ograniczenia żywieniowe . . . . .            | 409 |

## ROZDZIAŁ 14

|                                                         |     |
|---------------------------------------------------------|-----|
| Ubiory. Typy strojów i zasady ich doboru . . . . .      | 411 |
| 14.1. Zasady ogólne . . . . .                           | 411 |
| 14.2. Wskazania elegancji . . . . .                     | 415 |
| 14.3. Typy ubiorów . . . . .                            | 419 |
| 14.4. Określenia typów strojów w biznesie . . . . .     | 428 |
| 14.5. Dodatki . . . . .                                 | 429 |
| 14.6. Częste błędy popełniane w ubieraniu się . . . . . | 432 |

## ROZDZIAŁ 15

|                                                            |     |
|------------------------------------------------------------|-----|
| Dobre wychowanie, czyli savoir-vivre na co dzień . . . . . | 433 |
| 15.1. Powitania . . . . .                                  | 433 |
| 15.2. Kolejność powitania . . . . .                        | 433 |
| 15.3. Powitanie na zewnątrz . . . . .                      | 434 |
| 15.4. Pozdrawianie nieznajomych . . . . .                  | 434 |
| 15.5. Pierwszeństwo przy wchodzeniu . . . . .              | 435 |

|                                                       |     |
|-------------------------------------------------------|-----|
| 15.6. Wchodzenie do miejsc publicznych . . . . .      | 436 |
| 15.7. Wchodzenie po schodach . . . . .                | 437 |
| 15.8. Kolejność zajmowania miejsc . . . . .           | 438 |
| 15.9. Uścisk dłoni . . . . .                          | 439 |
| 15.10. Ucałowanie dłoni . . . . .                     | 440 |
| 15.11. Przedstawianie i rozmowa . . . . .             | 441 |
| 15.12. Formy zwracania się w rozmowie. . . . .        | 443 |
| 15.13. Rozmowa telefoniczna . . . . .                 | 445 |
| 15.14. Wręczenie prezentów . . . . .                  | 447 |
| 15.15. Wręczenie kwiatów . . . . .                    | 448 |
| 15.16. Wychodzenie, pożegnania . . . . .              | 449 |
| 15.17. Wychodzenie po angielsku . . . . .             | 449 |
| 15.18. Sytuacje niezręczne . . . . .                  | 450 |
| 15.19. Różnorodność kulturowa . . . . .               | 450 |
| Wybór literatury cytowanej i uzupełniającej . . . . . | 453 |
| ILUSTRACJE I ZDJĘCIA . . . . .                        | 461 |